

Sporen van de Buurt

Buurtspraak Buurt Ede en Veldhuizen 20 september 2018

- Hoe zit het nu toch met het zandgat van de Buurt?

- Ruud Dijkman / Buurtmeester

Verlag van het onderzoek naar het Zandgat van de Buurt

Het zandgat van de Buurt Ede en Veldhuizen.

Het zandgat van de Buurt bevond zich sinds 1911 op de Paaschberg waar nu het openluchttheater is. In 1932 is bij Notaris Fischer een akte gepasseerd waarin o.a. het zandgat wordt geruild met het een recht "zand te graven aan de Doesburgerheide zo dicht mogelijk bij de bosrand". Overdracht en verkoop van de gronden op de Paaschberg was noodzakelijk omdat de Buurt het onderhoud van wegen niet zelf meer kon betalen. Er wordt als erfdiensbaarheid vastgelegd dat de gronden rondom het zandgat alleen mogen worden bestemd als "publiek wandelterrein". Maar al in 1935 op een buitengewone Buurtspraak wordt er aan dat recht getornd. Het zandgat op de Paaschberg wordt als werkverschaffingsproject dan in 1936 het openluchttheater gebouwd en er moet een afrastering omheen komen. Toch werd met een kleine meerderheid akkoord gegaan met het verlenen van een vergunning.

De buurt krijgt het dan gebruiksrecht van een terrein aan de Zonneoordlaan bekend als de Braamberg voor het winnen van zand. In 1947 wordt er overeenkomst gesloten met de Firma Heij om een deel van het zandgat af te sluiten Heij mag zoveel zand afgraven als nodig is, en betaald f200,= per jaar. In een advertentie in het nieuwsblad staat dat Geërfden die zand nodig hebben zich moeten melden bij buurtmeester Weijland aan de Telefoonweg. Ze mogen zelf zand halen tegen betaling van 50 cent per m³.

Op 23 December 1952 volgt een akte van ruiling bij notaris van Neervoort. Hierin worden diverse percelen beschreven, o.a. op de Paasberg, welke eigendom van de gemeente worden. Bij de voorwaarden en bedingen onder punt 5 wordt het volgende beschreven;

"Het terrein (rond het openluchttheater) op de aan deze akte vastgehechte kaart met blauw omlind, zal ter vrije wandeling voor ieder toegankelijk blijven, behalve gedurende de tijd, dat in het openluchttheater of op de daarbij behorende terreinen voorstellingen, wedstrijden tentoonstellingen congressen en dergelijke worden gehouden en in andere gevallen waarin naar het oordeel van burgemeester en wethouders der gemeente Ede afwijking van deze regel noodzakelijk mocht blijken."

Het wandelterrein werd toen ook geheel afgesloten met hekken, mede naar aanleiding van de bouw van een restaurant en paviljoen. Wel werd er een aantal hekken aangebracht die overdag open moesten blijven om alsnog de vrije wandeling te garanderen. Echter bleek al snel dat i.v.m. vandalisme de hekken gesloten moesten blijven.

In 1967, als de kwaliteit van het zand op de Braamberg slechter wordt, besluit de buurt het zandgat over te dragen aan de gemeente en men vraagt hiervoor f 9.000,=. Dit wordt door een Raadsbesluit bekrachtigd. Eerder is er al over gesproken om na te gaan een nieuwe zandwinlocatie te zoeken waarbij de gemeente zal bezien of volgens de traditie deze dan weer door de Buurt geëxploiteerd kan worden dit is er echter nooit van gekomen. En daarmee kwam ook een eind aan de inkomsten van de Buurt door zandwinning.

Toen er in 1985 sprake was dat de raad besloot het Callunarestaurant te verkopen t.b.v. van de bouw van een hotel op de terreinen naast het openluchttheater heeft de Buurt aangegeven dat er nog altijd het recht van vrije wandeling op de terreinen bestond conform erfdiensbaarheid.

In antwoord op ons schrijven kreeg de Buurt de volgende reactie van de gemeente:

“Aan het recht van vrije wandeling is derhalve indertijd het zakelijk -recht-karakter ontnomen, terwijl het recht is beperkt en nog verder te beperken door de eigenaar. Gelet hierop achten wij het overbodig een dergelijke bepaling te laten voorleven temeer daar hier sprake is van een perceel grond behorende bij een restaurant. De aard van een restaurant is nu eenmaal dat het afhankelijk is van bezoekers. In verband hiermede zal hoogstwaarschijnlijk nooit overgegaan worden tot een volledige afsluiting van het terrein Dat gedurende bepaalde tijden wel gebeurt is, is vanuit een oogpunt van goed beheer verklaarbaar. Onbeheerde gebouwen en dergelijke vormen nu eenmaal veelal het doelwit van vandalen. Aangezien de mogelijkheid van wandeling feitelijk niet geheel teniet is gedaan doch aan beperkingen onderhevig is, waarmee u in 1952 reeds hebt ingestemd, menen wij overigens, dat aan de geest van het besluit van 1952 is voldaan. Wij zien dan ook geen reden om, ware dit al praktisch mogelijk geweest ,aan de toekomstige eigenaar een dergelijke verplichting op te leggen.”

Een ambtelijk verhaal om aan te geven dat de Buurt geen aanspraak meer zou kunnen maken op het recht van vrije wandeling. Nu er geen hotel gekomen is, maar particuliere woningen op het terrein staan en alles hermetisch afgesloten is, vragen wij ons af hoe dit, ondanks dat het ruim 30 jaar geleden is, nog is te rijmen met het besluit van 1952.

Dan wil ik afsluiten met een stukje van de toenmalige buurtschrijver Drikus Heij dat hij op rijm schreef voor een informele bijeenkomst na de overdracht van het zandgat op 29 december 1967 in hotel “de Driesprong”. Het volledig verhaal van Drikus vind u terug op onze website.

*De reden van dit dit nu, komt er op neer
“Wij hebben sinds een uur geen zandgat meer”!
Negen en twintig december negentienzeven en zestig
heeft de buurt, iets officieel en wat plechtig,
de zandgraverij voor goed nu dicht gedaan,
dat was dus de reden, daar kwam het op aan!
Om vijf uur sluiting - zo was het lot,
De sleutel afgegeven en 't hek ging op slot.
Zeker - 't was een Buurtbesluit, 't was in overleg
en daarom dat ik dat hier nog even zeg:
Een meneer, met een hoge gemeente baan
Nam daar de sleutels van de Richter aan.*

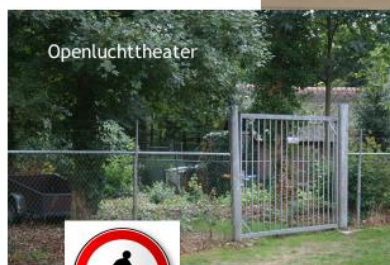
Ede, 20 september 2018
Ruud Dijkman / Buurtmeester

Van Zandgat (1911-1932)
Naar Openluchttheater (1936-heden)

“De afspraken met de Buurt”

Openluchttheater

Het bestuur van de Buurt Ede-Veldhuizen
Van Borsselelaan 41
6711 JZ EDE

9.7.1995 no. 7 no. P 10210 no.

Terrain EDE 17 september 1985.

Van uw bovenaangehaalde brief delen wij u het volgende

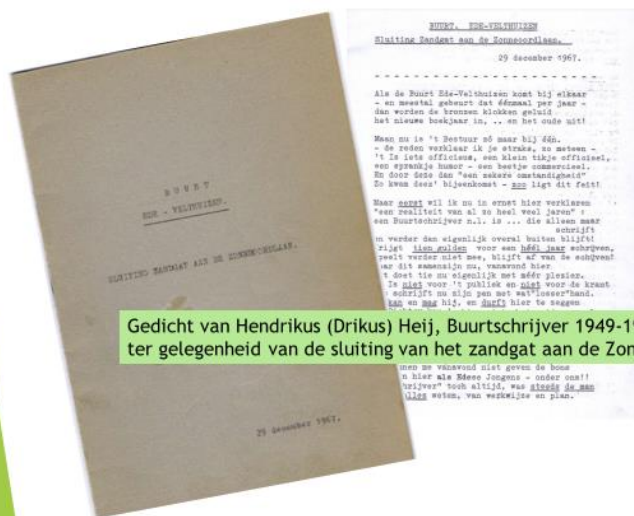
Gemeente Ede de algemene verkopen van onder andere
terring het restaurant Calluna is gebouwd. Ingevolge de
n hierna de voorwaarde verboden, dat dit perceel al-
st als publiek wandelsterrein. Deze verplichting is
gevoerd in de vorm van een zakelijk recht ten nutte van de Buurt Ede-
velhuizen.

verrijden van de akte van ruiling d.d. 23 december
betrofend gedeelte van de rechten voortvloeiende uit het
de plaats is gekomen een persoonlijke verplichting
ver. De gemeente Ede als eigenares heeft toen op zich
waarp het restaurant is gelegen, voor een ieder ter-
welijk te doen blijven. Dit recht is evenwel niet van
de tijd dat het Openluchttheater en/of de daarbij beho-
vaak zullen zijn almede in die gevallen waarin bur-
u der gemeente Ede dit noodzakelijk achten.

vrige wandeling in derhalve indertijd het zakelijk
geven, tusschen het recht is beperkt en nog verder is
gebaar. Gelet hierop achten wij het overbodig een
laten voortleven tusschen daar hier sprake is van een
bij een restaurant. De aard van een restaurant is nu
lijk is van bezoekers. In verband hiermede zal
niet overgegaan worden tot een volledige afsluiting
te gekende bepaalde tijden wel gebeurt is vanuit
sheer verklaard. Onbehaarde gebouwen en dergelijke
al het doelwit van vandelen.

De Braamberg / Zonneoordlaan

Gedicht van Hendrikus (Driku) Heij, Buurtschrijver 1949-1971
ter gelegenheid van de sluiting van het zandgat aan de Zonneoordlaan.

